

Kulturutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om extra pension för idrottsutövare

Till social- och hälsovårdsutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om extra pension för idrottsutövare (RP 315/2018 rd): Ärendet har remitterats till kulturutskottet för utlåtande till social- och hälsovårdsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- överdirektör Esko Ranto, undervisnings- och kulturministeriet
- specialsakkunnig Petri Heikkinen, Finlands olympiska kommitté
- olympiasegrare Juha Mieto, Suomen Olympiavoittajat ry
- ordförande Pertti Ukkola, Suomen Olympiavoittajat ry
- generalsekreterare Tero Kuorikoski, Finlands Paralympiska Komite rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- finansministeriet
- Statens idrottsråd.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Statens extra pension för idrottsutövare är ett premierande pensionssystem, inte ett förmånsbaserat pensionssystem. Det innebär att olympiska mästare kan beviljas pension för sina bedrifter. Av särskilda skäl kan pension beviljas också för en betydelsefull internationell idrottskarriär. Utskottet understryker att systemet med idrottspension ökar idrottens status som en viktig kulturform.

Många äldre finländska olympiska mästare har nått framgångar inom idrotten i tider när det inte fanns några pensionsarrangemang eller betydande ekonomiska priser. Därför anser utskottet det vara motiverat att staten bidrar till deras försörjning under ålderdomen. Detta är särskilt viktigt i

Utlåtande KuUU 18/2018 rd

fråga om de idrottsgrenar där inte ens framgångsrika utövare tjänar pengar på sina idrottskarriär på ett sätt som skulle trygga deras försörjning efter avslutad karriär. Dessutom finns det stora skillnader mellan de olika grenarna exempelvis i fråga om vilka kostnader idrottarna själva måste stå för och vilken social trygghet som ackumuleras.

Pensionen är beroende på prövning och avsedd att beviljas framgångsrika idrottare som har liten ålderspension eller annan pension. Den beviljas som full pension eller delpension beroende på den sökandes inkomstnivå. År 2019 uppgår full pension till 1 359,02 euro och delpensionen till hälften av detta. Det är ytterst motiverat att delpensionen kan omvandlas till full pension om det sker förändringar i den sökandes möjligheter att försörja sig, menar utskottet.

Paraidrottarnas inkomster består ofta redan före normal pensionsålder av olika pensioner (t.ex. pension till följd av trafikskador eller olycksfall i arbetet eller invalid- eller sjukpension). Utfrågade sakkunniga har understrukt att den som beviljar pension ska beakta hur olika pensioner ska samordnas och att paraidrottarna till följd av en funktionsnedsättning ofta har lägre totalinkomster under sin tid i arbetslivet jämfört med andra idrottare. Därför är det enligt utskottet välkommet att propositionsmotiven innehåller en tydlig precisering av att pensionen också kan beviljas paralympiska mästare.

Kulturutskottet stöder att propositionen godkänns.

Avvikelse från inkomstgränserna

Enligt propositionen ska lagen om extra pension för idrottsutövare kompletteras med en bestämmelse som tillåter avvikelse från den lagstadgade inkomstgränsen när det är fråga om en särskilt meriterad olympisk eller paralympisk mästare. Det har funnits ett visst motstånd mot förslaget redan under beredningen och också i sakkunnigyttrandena. Det beror bland annat på att den föreslagna ändringen inte ligger i linje med lagens ursprungliga syfte, inte behandlar alla sökande lika och skapar ett tryck på att systemet för konstnärspension ska ändras på samma sätt.

Kulturutskottet ställer sig positivt till den föreslagna möjligheten att göra undantag från inkomstgränserna när man vill belöna en särskilt meriterad olympisk eller paralympisk mästare med idrottspension. Utskottet understryker att pensionen till sin grundläggande karaktär är ett erkännande av särskilda idrottsframgångar. Den som vill nå internationell toppnivå inom en officiell olympisk disciplin eller någon annan idrottsgren måste göra en enorm insats under sin karriär som idrottare, och det är oerhört svårt att nå seger i en internationell tävling, oavsett gren. Utskottet vill framhäva hur viktiga nationella förebilder segrare i olympiska eller paralympiska spel är för idrottande ungdomar och hela befolkningen både under den aktiva karriären och efter avslutad karriär. Vidare betonar utskottet de särskilda krav som den föreslagna bestämmelsen ställer för att inkomstgränserna inte ska behöva följas. Det måste vara fråga om särskilt meriterad vinnare vid olympiska eller paralympiska spel, och det måste finnas särskilda skäl för att pensionen ska kunna beviljas utan tillämpning av inkomstgränserna. När beviljande av sådan pension övervägs måste särskild vikt fästas vid att prövningen är rättvis och allmänt acceptabel, understryker utskottet.

Utlåtande KuUU 18/2018 rd

Utfrågade sakkunniga har framfört motiverade synpunkter om att alla som vunnit vid olympiska och paralympiska spel automatiskt och oberoende av inkomster borde beviljas extra pension för idrottsutövare som ett erkännande för seger i den mest prestigefyllda tävlingen inom berörda idrottsgren. Utskottet ställer sig positivt till denna tanke. Det föreslår att social- och hälsovårdsutskottet föreslår ett uttalande om detta i sitt betänkande (*Utskottets förslag till uttalande*).

Riksdagen förutsätter att regeringen utreder möjligheten att efter ansökan betala ut extra pension för idrottsutövare till alla finländska vinnare vid olympiska och paralympiska spel när de når pensionsåldern. (Utskottets förslag till uttalande)

Finansiering av pensionerna

Enligt uppgift är syftet med de föreslagna ändringarna att inom ramen för det anslag som årligen fastställs i statsbudgeten precisera kriterierna för beviljande av pension. De senaste åren har anslaget varit högst 260 000 euro och fått användas för idrottspensioner som motsvarar högst 16 pensioner till fullt belopp. Anslaget för 2019 är cirka 370 000 euro. Det är möjligt att bevilja nya pensioner bara inom ramen för det årliga anslaget. I dagens läge får 4 personer full pension och 24 delpension för idrottsutövare. Möjligheten att låta bli att beakta inkomstgränsen när det gäller särskilt meriterade idrottare kommer sannolikt att öka antalet ansökningar.

Utskottet noterar att beloppet på pensionen för idrottsutövare enligt 2 § 2 mom. uppgår till 1 339,57 euro i månaden. Av detaljmotiven till propositionen framgår det att den extra pensionen för idrottsutövare 2019 efter indexjustering var 1 359,02 euro per månad.

Utskottet stöder det ändringsförslag som innebär att finansieringen av pensionerna inte längre är kopplad till användning av vinstmedlen av tippning och penninglotteri. Ändringen betyder inte att pensionssystemet i fortsättningen automatiskt flyttas över till finansiering genom budgeten, men den ger en möjlighet till att i framtiden täcka behovet av mer pengar med budgetmedel om allt fler beviljas pension till följd av reformen eller av någon annan anledning. På så sätt kommer pensionssystemet för idrottare att utvecklas, men samtidigt inte att påverka hur mycket vinstmedlen av tippning och penninglotteri som delas ut för att upprätthålla och utveckla annan motion och idrott eller kultur i allmänhet.

Socioekonomiska villkor för idrottare

Utskottet ser det som mycket viktigt att fästa uppmärksamhet vid idrottsutövarnas ofta mycket bristfälliga sociala trygghet och pensionsskydd. I sitt utlåtande till social- och hälsovårdsutskottet om regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om olycksfalls- och pensionsskydd för idrottsutövare och av 4 § i lagen om ersättning till lantbruksföretagare för självrisktiden enligt sjukförsäkringslagen (KuUU 2/2016 rd – RP 152/2015 rd) framhöll kulturutskottet bland annat att det långsiktiga målet måste vara att idrottsutövare ska ingå i det normala trygghetssystemet och att förmånerna (arbetslöshetsersättning, olycksfallsförsäkring, tillväxt i pensionsskyddet osv.) ska ligga på samma nivå som för andra förvärvsarbetande. Det som avsågs var i synnerhet lagidrottare, men samma långsiktiga mål bör ställas upp i fråga om stipendieidrottare. Utskottet vill också peka på vikten av att idrottsutövarnas försörjningsmöjlighe-

Utlåtande KuUU 18/2018 rd

ter när de är i arbetslivet förbättras genom att man på alla sätt främjar möjligheterna till utbildning redan i samband med idrottskarriären.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Kulturutskottet föreslår

att social- och hälsovårdsutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 14.2.2019

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Tuomo Puumala cent
medlem Li Andersson vänst
medlem Ritva Elomaa saf
medlem Eeva-Johanna Eloranta sd
medlem Jukka Gustafsson sd
medlem Marisanna Jarva cent
medlem Kimmo Kivelä blå (delvis)
medlem Hanna Kosonen cent
medlem Mikaela Nylander sv
medlem Ulla Parviainen cent
medlem Pekka Puska cent (delvis)
medlem Sari Sarkomaa saml
medlem Sami Savio saf
medlem Jani Toivola gröna
medlem Pilvi Torsti sd
medlem Raija Vahasalo saml
ersättare Hanna-Leena Mattila cent.

Sekreterare var

utskottsråd Kaj Laine.

Utlåtande KuUU 18/2018 rd
Avvikande mening

AVVIKANDE MENING

Motivering

Lagförslaget gäller ändring av lagen om extra pension för idrottsutövare.

Enligt förslaget ska lagen få en bestämmelse om att undantag kan göras från den föreskrivna inkomstgränsen när det är fråga om en särskilt meriterad vinnare vid olympiska eller paralympiska spel.

Vi anser att denna lagändring inte fyller lagens syfte. Syftet med pensionen för idrottsutövare är detsamma som med konstnärspensionen, det vill säga att täppa till det hål i pensionsskyddet som en lång idrottskarriär orsakat.

Med andra ord är syftet att garantera grundläggande försörjning för dem vars intjänade pension är liten på grund av idrottskarriären.

Finansministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, undervisnings- och kulturministeriets kultur- och konstpolitiska avdelning, statens idrottsråd och Keva stödde inte detta ändringsförslag i sina remissyttranden. Remissinstanserna ansåg att den föreslagna ändringen inte stämmer överens med lagens ursprungliga syfte eftersom den inte behandlar alla sökande lika och skapar ett tryck att ändra systemet för konstnärspension på motsvarande sätt.

Idrottspensionerna är ingen belöning. Däremot finns det redan ett sätt att belöna särskilt meriterade idrottare, nämligen Pro Idrott-priset på 20 000 euro. Det står klart att förslaget (1 § 3 mom.) om att avvika från inkomstgränserna för särskilt meriterade olympiska eller paralympiska mästare måste förkastas.

Avvikande mening

Vi föreslår

att social- och hälsovårdsutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 14.2.2019

Li Andersson vänst
Jukka Gustafsson sd
Eeva-Johanna Eloranta sd
Pilvi Torsti sd
Jani Toivola gröna